

РЕКОМЕНДАЦІЯ СМ/РЕС (2013)1 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА МЕДІА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Українське видання

Recommendation CM/Rec(2013)1 of the Committee of Ministers to member States on gender equality and media
Всі права захищено.

Будь-яка частина цієї публікації не може бути перекладена, відтворена або розповсюджена в будь-якій формі або будь-якими засобами, електронними (CD-Rom, інтернет, і таке інше) або механічними, включаючи фотокопіювання та запис, без попереднього письмового погодження Директорату Комунікацій (F-67075 Strasbourg Cedex, або publishing@coe.int).

Фото та дизайн обкладинки © Рада Європи,

Видано Радою Європи

F-67075 Strasbourg Cedex

www.coe.int

© Council of Europe,

Надруковано: ФОП Комаров М. В.

Адреса: Україна, 03115, м. Київ,
вул. Котельникова, буд. 25, кв. 90

Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи
«Зміцнення інформаційного суспільства в Україні»

Фінансується
Європейським Союзом
та Радою Європи

Впроваджується
Радою Європи

РЕКОМЕНДАЦІЯ CM/REC (2013)1 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА МЕДІА¹

*(Ухвалено Комітетом міністрів 10 липня 2013 року
на 1176-му засіданні постійних представників міністрів)*

¹ У цій Рекомендації термін «Медіа/засіб масової інформації» використано відповідно до термінології Рекомендації CM/Rec (2011)7 щодо нового поняття медіа, прийнятої 21 вересня 2011 року.

Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні»

Фінансується
Європейським Союзом
та Радою Європи

Впроваджується
Радою Європи

Це видання опубліковано в рамках спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні».

Recommendation CM/Rec(2013)1 of the Committee of Ministers to member States on gender equality and media – К.: ФОП Комаров М. В.

Європейський Союз складається з 28 держав-членів та їх народів. Це унікальне політичне та економічне партнерство, засноване на цінностях поваги до людської гідності, свободи, рівності, верховенства права і прав людини. Понад п'ятдесят років нам знадобилось для створення зони миру, демократії, стабільності й процвітання на нашому континенті. Водночас нам вдалось зберегти культурне розмаїття, толерантність і свободу особистості. ЄС налаштований поділитись своїми цінностями та досягненнями з країнами-сусідами ЄС, їх народами та з народами з-поза їх меж. Більше інформації про ЄС: <http://delukr.ec.europa.eu>.

Рада Європи – це міжурядова організація, до якої входить 47 держав-членів, завданням якої є захищати права людини, плюралістичну демократію та верховенство права; сприяти усвідомленню та оцінці європейської культурної самобутності та розмаїття європейських культур; знаходити вирішення проблем, що існують у суспільстві (ксенофобія, нетерпимість, захист навколишнього середовища, клонування, СНІД, наркотики, організована злочинність і т. ін.); допомагати стверджувати стабільність демократії у Європі через підтримку політичних, законотворчих та конституційних реформ. Більше інформації про Офіс Ради Європи в Україні: <http://www.coe.int/en/web/kyiv>.

Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні» має на меті покращити свободу, різноманітність і плюралізм медіа, а також сприяти ефективності системи захисту персональних даних. Також – програма спрямована на відкритий, всебічний і сталий підхід до управління Інтернетом, що ґрунтується на правах людини і ставить людину в центр уваги. Крім того, програма сприятиме виконанню обов'язків і зобов'язань України перед Радою Європи, реалізації Угоди про асоціацію з ЄС і Плану дій з лібералізації ЄС візового режиму для України. Більше інформації про програму: <http://www.coe.int/en/web/kyiv/41>.

Контактна інформація

04070, м. Київ, вул. Іллінська, 8,
бізнес-центр «Іллінський»,
8-й під'їзд, 5-й поверх
Тел.: +38 044 339 92 10

Гендерна рівність є невід'ємною умовою повноцінного здійснення прав людини. Реалізація прав, передбачених Європейською конвенцією з прав людини (ETS No. 5) та протоколами до неї, повинна забезпечуватися без жодної дискримінації, в тому числі за ознакою статі. Ця вимога посилюється Протоколом №12 до Конвенції (ETS No. 177), який гарантує здійснення будь-якого передбаченого законом права без дискримінації.

Справжня демократія потребує рівноправної участі жінок і чоловіків у суспільному житті. Демократія і гендерна рівність пов'язані між собою і взаємно доповнюють одна одну. Залучення жінок та чоловіків, з огляду на рівність прав та можливостей, є важливою умовою демократичного врядування та прийняття розсудливих рішень. Гендерна рівність означає однакову присутність, повноваження, відповідальність та участь як жінок, так і чоловіків в усіх сферах суспільного життя, в тому числі у сфері медіа. Досягнення гендерної рівності є передумовою досягнення суспільної справедливості. Це в інтересах не лише жінок, але й стосується суспільства в цілому. Рада Європи приділяє значну увагу цим питанням протягом останніх десятиліть, свідченням чого серед іншого є Декларація 1988 року Комітету міністрів про рівність жінок та чоловіків та Декларація Комітету міністрів 2009 року про перетворення гендерної рівності в реальність.

Свобода медіа, в тому числі редакційна свобода, і гендерна рівність пов'язані між собою по своїй суті. Гендерна рівність – невід'ємна складова прав людини. Свобода вираження поглядів, як одне з фундаментальних прав, стоїть поряд із гендерною рівністю. Крім того, реалізація свободи вираження поглядів може сприяти впровадженню гендерної рівності.

Існує гендерний вимір плюралізму медіа та різноманіття медіаконтенту. Рекомендація СМ/РЕС(2007)2 щодо плюралізму медіа та різноманіття медіаконтенту підтверджує, що плюралізм і різноманіття є суттєвими умовами функціонування демократичного суспільства, сприяння суспільному діалогу, політичному плюралізму та обізнаності щодо різноманітних поглядів різних суспільних груп. Медіа займають центральну позицію для формування суспільних поглядів, ідей, відношення та поведінки. Вони повинні відображати реальність чоловіків та жінок в усій її різноманітності.

Медіа можуть як перешкоджати так і прискорювати структурні зміни, що спрямовані на досягнення гендерної рівності. Нерівність у суспільстві відтворюється у медіа. Це має підтвердження також у недостатній

представленості жінок серед власників ЗМІ, у сфері виробництва інформації та журналістиці, у відділах новин та на керівних посадах взагалі. Ця нерівність стає ще більш помітною, коли йдеться про присутність жінок у медіаконтенті як з точки зору якості, так і кількості, а також те, що жінки нечасто виступають у ролі експертів, відносно відсутність представлення поглядів та думок жінок у медіа. Висвітлення в засобах масової інформації політичних подій і виборчих кампаній є особливо показовим у цьому плані, а також використання закоренілих сексистських стереотипів і невелика кількість контрстереотипів. Крім того, жінки, що працюють у сфері медіа, часто стикаються з нерівністю оплати праці, нестабільними умовами працевлаштування, бар'єрами, що обмежують кар'єрне зростання жінок через причини, не пов'язані з їхніми професійними якостями, – інакше кажучи, «скляними стелями».

Медіа у сучасному суспільстві мають величезний потенціал для соціальних змін. Потенціал засобів масової інформації для підвищення обізнаності й захисту основоположних прав і свобод жінок та сприяння їхньому просуванню було визнано на Четвертій всесвітній конференції ООН зі становища жінок (Пекін, 1995 рік). Через десять років Комісія ООН щодо становища жінок визнала, що цілі, визначені на пекінській конференції, не були досягнуті в повному обсязі. З метою сприяння впровадження цих цілей, у грудні 2012 року ЮНЕСКО опублікувала корисні «Гендерно-чутливі індикатори для ЗМІ» (GSIM).

Суспільні ЗМІ повинні бути передовим елементом сучасної системи засобів масової інформації й слугувати усім суспільним групам. Це потребує особливої уваги до гендерної рівності як з точки зору участі та доступу до суспільних ЗМІ, так і з огляду на медіаконтент і стиль його подання. Суспільні ЗМІ є та повинні бути, базою для соціальної згоди та інтеграції усіх індивідів і відігравати важливу роль у просуванні гендерної рівності в засобах масової інформації та через них. Крім того, мовлення громад має великий потенціал для сприяння прямого й відкритого діалогу між усіма соціальними групами, в тому числі через цифрові платформи (див. Рекомендацію CM/REC(2007)3 щодо функцій суспільного мовлення в інформаційному суспільстві; Декларацію Комітету міністрів щодо ролі мовлення громад у пропагуванні соціальної згоди та міжкультурного діалогу, прийняту 11 лютого 2009 року, та Рекомендацію CM/REC(2012)1 щодо управління суспільними медіа, прийняту 15 лютого 2012 року).

Заходи, спрямовані на ефективну реалізацію затверджених стандартів, можуть сприяти гендерній рівності й подоланню нерівності. У своїй Рекомендації СМ/РЕС(2007)17 щодо стандартів та механізмів гендерної рівності, Комітет міністрів підкреслив, що держави повинні сприяти використанню ефективних заходів для забезпечення того, щоб гендерна рівність як принцип прав людини дотримувалась у ЗМІ відповідно до соціальної відповідальності, що пов'язана з авторитетом, якою користуються ЗМІ у сучасному суспільстві. Комітет міністрів у своїй Декларації 2009 року щодо перетворення гендерної рівності на реальність, закликав вживати заходів, які б заохочували медіапрофесіоналів і сферу комунікацій загалом до донесення вільного від стереотипів образу жінок та чоловіків. Гендерна перспектива відображена в різних інструментах Ради Європи та особливо підкреслена в контексті екосистеми нових медіа в Рекомендації СМ/РЕС(2011)7 про нове визначення медіа.

З огляду на вищезазначене та визнаючи необхідність забезпечення гендерної рівності, а також реалізуючи прийняті стандарти в галузі ЗМІ, Комітет міністрів, відповідно до положень статті 15b Статуту Ради Європи рекомендує урядам держав-членів:

1. Прийняти належні практики та законодавство відповідно до настанов що додаються для створення належних умов за яких ЗМІ зможуть сприяти впровадженню гендерної рівності як основоположного принципу своєї діяльності та інституційної організації в новому багатовимірному медіасередовищі;
2. Широко розповсюдити цю рекомендацію та передбачені нею настанови для підвищення обізнаності серед причетних організацій і ЗМІ, зокрема щодо центральної ролі гендерної рівності для демократії та повноцінного здійснення прав людини;
3. Довести рекомендацію до відома медіасектору, журналістів, інших сторін та їхніх організацій, а також регуляторних органів у сфері медіа, та нових комунікаційно-інформаційних сервісів для підготовки чи перегляду їхніх регуляторних або саморегуляторних стратегій та кодексів поведінки відповідно до настанов, наведених нижче.

НАСТАНОВИ

А. Держави-члени

1. Якщо держави-члени не зробили цього раніше, вони повинні створити належну правову базу, що покликана забезпечити повагу до принципу людської гідності й заборону будь-якої дискримінації за ознакою статі, а також підбурювання до ненависті та будь-яких форм насильства на основі гендеру в ЗМІ.
2. Держави-члени повинні забезпечити належним чином повагу принципів гендерної рівності у процесі прийняття рішень та в практиці своєї роботи регуляторними органами у сфері медіа.
3. Держави-члени повинні підтримувати ініціативи та кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності щодо подолання гендерних стереотипів у ЗМІ.

В. Медіаорганізації

4. Медіаорганізації потрібно заохочувати до ухвалення саморегуляторних заходів, внутрішніх кодексів поведінки/етики та внутрішнього нагляду, розвитку стандартів медійного мовлення, яке сприяє гендерній рівності, для сприяння належній внутрішній політиці та створення умов праці, що мають на меті:
 - рівний доступ та представленість жінок та чоловіків у роботі медіа, зокрема й у сферах, де жінки представлені недостатньо;
 - рівномірну участь жінок та чоловіків у роботі на керівних посадах, органах із дорадчою, регуляторною чи внутрішньою наглядовою функціями та у процесі прийняття рішень загалом;
 - образ чоловіків та жінок, вільний від стереотипів; роль і присутність жінок та чоловіків; уникнення сексистської реклами, мови і контенту, що може призвести до дискримінації за ознакою статі, а також підбурювання до ненависті чи насильства на основі гендеру.

С. Заходи для впровадження

5. Варто розглянути можливість використання таких механізмів реалізації стратегій та практик із метою досягнення гендерної рівності в ЗМІ:

Перегляд і оцінювання практик та законодавства з питань гендерної рівності

- i. Перегляд і оновлення законодавчої бази з питань медіа з урахуванням перспективи гендерної рівності на регулярній основі.
- ii. Внести до зобов'язань регулятора у сфері медіа та суспільних медіа включати оцінку реалізації політики гендерної рівності в медіа в їх річні звіти.

Прийняття та реалізація національних індикаторів гендерної рівності в ЗМІ

- iii. Обговорення із причетними організаціями можливості прийняття (якщо це доцільно) національних індикаторів, що базуються на міжнародних стандартах і кращих практиках; проведення громадських слухань і обговорень із зазначеного питання.
- iv. Здійснення на базі прийнятних індикаторів регулярного моніторингу та оцінювання стану гендерної рівності в ЗМІ на національному рівні.
- v. Регулярне оновлення індикаторів гендерної рівності.

Надання інформації та поширення кращих практик

- vi. Заохочення медіа надавати громадськості чітку інформацію (наприклад, в онлайн-формі) щодо процедури оскарження медіаконтенту, якщо громадськість вважає його таким, що суперечить принципам гендерної рівності.
- vii. Підтримання і поширення кращих практик через розвиток мереж та партнерства між різними ЗМІ з метою поглиблення гендерної рівності в різноманітних сферах діяльності нової медійної екосистеми.

Канали відповідальності

viii. Заохочення неурядових організацій, медіа асоціацій, індивідів та інших причетних організацій здійснювати послідовний захист гендерної рівності шляхом донесення своїх скарг до саморегуляторних та інших спеціалізованих органів (наприклад, рад із питань преси, комісій із питань етики, рад із питань реклами, антидискримінаційних комісій).

ix. Заохочення до оновлення чинних механізмів підзвітності медіа та їх ефективного використання у випадку порушення принципу гендерної рівності в ЗМІ.

x. Заохочення до впровадження нових механізмів підзвітності ЗМІ та громадянської відповідальності, наприклад, майданчиків для громадського обговорення онлайн- і офлайн, що надають громадянам можливості прямого обміну думками.

Дослідження і публікації

xi. Заохочення активного дослідження проблем гендерної рівності в ЗМІ з особливим акцентом на доступі, представленні та участі (кількісний та якісний зріз) та умовах працевлаштування в сфері ЗМІ; спрямування досліджень не тільки щодо жінок, але й щодо міжстатевих стосунків; регулярне оприлюднення результатів таких проєктів.

xii. Заохочення до активних досліджень з урахуванням перспективи гендерної рівності в ЗМІ певних тем, що потребують особливої уваги в плюралістичних демократіях, наприклад, медіа висвітлення політики та виборчих кампаній та оприлюднення їх результатів; організація обговорень із метою вдосконалення практик та законодавства.

xiii. Сприяння проведенню досліджень впливу ЗМІ на формування цінностей, ставлення, потреб та інтересів жінок і чоловіків.

Медіаграмотність та активна громадянська позиція

xiv. Сприяння поширенню серед представників молодшого покоління гендерно-чутливої медіаграмотності; підготовка молодих

людей до сприйняття різних форм медіа контенту відповідально та сприяти отриманню ними критичного погляду на представлення гендеру в ЗМІ та вміня викривати гендерні стереотипи; покращувати перспективу гендерної рівності в програмах медіаграмотності для молоді різних вікових груп як фактору, що допомагає забезпечити широкомасштабну освіту в сфері прав людини й активну участь у демократичних процесах.

xv. Розробка спеціальних інструментів, що покликані підвищити обізнаність у медіа та щодо медіа для дорослих, зокрема й батьків та вчителів, як важливі фактори розвитку гендерної освіти та активної громадянської позиції в інформаційному суспільстві.

xvi. Підвищення обізнаності та зміцнення спроможності медіапрофесіоналів та студентів, що вивчають ЗМІ, шляхом створення регулярних освітніх програм і програм професійної підготовки, спрямованих на отримання поглиблених знань із питань гендерної рівності та її надзвичайно важливої ролі в демократичному суспільстві.

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ДОВІДКИ

Комітет міністрів Ради Європи

Рекомендація Rec(84)17 щодо рівності між жінками та чоловіками в ЗМІ

Рекомендація Rec(90)4 щодо подолання сексизму в мові

Рекомендація Rec(98)14 щодо гендерного інтегрування

Рекомендація СМ/Rec(2003)3 щодо збалансованої участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень

Рекомендація СМ/Rec(2007)2 щодо медіаплюралізму та різноманіття медіаконтенту

Рекомендація СМ/Rec(2007)3 щодо обов'язків суспільних ЗМІ в інформаційному суспільстві

Рекомендація СМ/Rec(2007)11 щодо пропагування свободи вираження поглядів та інформації в новому інформаційно-комунікаційному середовищі

Рекомендація CM/Rec(2007)13 щодо гендерної інтеграції в освіті

Рекомендація CM/Rec(2007)16 щодо заходів із метою пропагування цінності Інтернету як суспільно важливого ресурсу

Рекомендація CM/Rec(2007)17 щодо стандартів та механізмів гендерної рівності

Декларація Комітету міністрів щодо ролі суспільних ЗМІ у пропагуванні соціальної взаємодії та міжкультурного діалогу, прийнята 11 лютого 2009 року

Рекомендація CM/Rec(2011)7 щодо нового визначення медіа

Декларація і Рекомендація Комітету міністрів CM/Rec(2012)1 щодо управління суспільними ЗМІ, прийняті 15 лютого 2012 року

ПАРЛАМЕНТСЬКА АСАМБЛЕЯ РАДИ ЄВРОПИ

Резолюція 1557 (2007) та Рекомендація 1799 (2007) щодо іміджу жінок у рекламі

Рекомендація 1555 (2002) щодо іміджу жінок у рекламі

Резолюція 1751 (2010) та Рекомендація 1931 (2010) щодо боротьби із сексистськими стереотипами у ЗМІ

Рекомендація 1899 (2010) щодо Збільшення представленості жінок у політиці через виборчу систему

Резолюція 1860 (2012) щодо Вдосконалення прав жінок в усьому світі

www.coe.int

Рада Європи – це міжурядова організація, до якої входить 47 держав-членів, завданням якої є захищати права людини, плюралістичну демократію та верховенство права; сприяти усвідомленню та оцінці європейської культурної самобутності та розмаїття європейських культур; знаходити вирішення проблем, що існують у суспільстві (ксернофобія, нетерпимість, захист навколишнього середовища, клонування, СНІД, наркотики, організована злочинність і т. ін.); допомагати стверджувати стабільність демократії у Європі через підтримку політичних, законотворчих та конституційних реформ. Більше інформації про Офіс Ради Європи в Україні: <http://www.coe.int/en/web/kyiv>.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE